

Fenntarthatósági terv

a Rubeus Egyesület számára

Rubeus Egyesület

1122 Budapest Krisztina krt. 2-4.

E-mail: rubeus@rubeus.hu

Honlap: www.rubeus.hu

Készült: 2013. szeptember

a Környezet és Energia Operatív Program „A Szeméthegyen túl...” c. KEOP-6.1.0/B-11-2011-0136 számú projektje keretében.

Tartalom

PREAMBULUM	3
A SZERVEZET ERŐSSÉGEI A FENNTARTHATÓSÁG SZEMPONTJÁBÓL	7
Eddigi lépések	7
Tovább lépési lehetősége	8
Célok	8
VÁLLALÁSOK	9
Megvalósítás	9
Hivatkozások.....	12

*„Az emberek (...) maguk juttatták odáig a világot,
hogy már semmi helyük benne.” (Michael Ende)*

*„A hulladék létrehozása nem feltétlenül rossz
dolog. Az a helytelen, ha nem kezdünk vele
semmit.” (Mark Stevenson)*

PREAMBULUM

A Rubeus Egyesület tagsága számára a fenntarthatósági és a fenntartható fejlődés különösen fontos értékek, elkötelezettek amellet, hogy a munkájuk és a mindennapi életük során a fenntarthatósági szempontokat betartsák.

A Rubeus Egyesület egyedi helyzetét más szervezetekhez képest az jelenti, hogy az irodai munka gyakorlatilag nem jellemzi, viszont a bevételéhez képest nagyon sok emberrel, szakmai szervezettel áll kapcsolatban. A fenntarthatósági tervét ennek figyelembe vételével alkottuk meg.

Az alábbiakban röviden bemutatjuk a fenntarthatósági tervben használt fenntarthatóság értelmezést a releváns szakpolitikai és tudományos irodalom egyes műveit áttekintve, kezdve a nyolcvanas években megalkotott és népszerű Brundtland jelentés definíciójával. Ezt követően érintjük, hogy milyen irányba történt továbblépés ehhez a lassan harmincöt éve született meghatározáshoz képest, milyen kritikák érték a fenntarthatóság hármas tagolásán alapuló ökológiai modernizáció fogalmát, és jelenleg hogyan kísérlük megfogalmazni a fenntarthatóság jelentését a ma működő intézmények számára. Ennek során két magyar kutatóműhely eredményeire hivatkozunk.

A fenntarthatóság klasszikus definíciója a nyolcvanas években merült fel, amikor a gazdaság és a társadalom számos területén világos lett, hogy környezeti problémák, a társadalmi igazságosság kérdései összefüggenek, és ezek nélkül nem lehet érvényes választ adni a gazdasági versenyképesség kapcsán felmerülő kérdésekre.

A "fenntartható fejlődés", illetve a fenntarthatóság fogalom Lester R. Brown 1981-ben megjelent *Building a Sustainable Society* című könyve kapcsán terjedt el a tudományos gondolkodásban, majd pedig az Egyesült Nemzetek Szövetségének 1983-as közgyűlésén kelt határozat révén a politikai gondolkodásnak és a közbeszédnek is része lett a fogalom.

Brown könyvében a népesség növekedése és a természeti erőforrások hasznosítása közötti konfliktust elemezte, olyan megoldást javasolva, amely a természeti környezet mennyiségi és minőségi romlását a lehető legcsekélyebb mértékűre próbálja csökkenteni.

Az 1983-as ENSZ Közgyűlési határozat alapján megszületett ENSZ Környezet és Fejlődés Világbizottságát Gro Harlem Brundtland norvég miniszterelnöknő vezette. A huszonek tagú bizottságnak tagja volt Láng István akadémikus is. Az 1987-ben „Közös jövőnk” címmel jelent meg a testület jelentése, az úgy nevezett Brundtland jelentés, amely az azóta széles körben ismert definíciót adta: *"a fenntartható fejlődés olyan fejlődés, amely kielégíti a jelen szükségleteit, anélkül, hogy veszélyeztetné a jövő nemzedékek esélyét arra, hogy ők is kielégíthessék szükségleteiket"*.

Eszerint a fenntartható fejlődés három alappilléren nyugszik: a társadalmi igazságosságon, a gazdasági életképességen és a környezeti fenntarthatóságon. A hármat együttesen kell érvényesíteni, figyelembe véve a közöttük fellépő kölcsönhatásokat. A jelentés hangsúlyozta, hogy a fenntarthatósági szempontokat országos, regionális, térségi, de akár szervezeti és egyéni szinten is mérlegelni kell. Annak ellenére, hogy az ENSZ jelentés már a nyolcvanas években megjelent, az

Európai Unió csak 2007-ben alkotta meg az első Fenntartható Fejlődés Előrehaladási Jelentését¹.

A következő évtizedekben számos hasonló definíció jelent meg: *"a fenntartható fejlődés a folytonos szociális jólét elérése, anélkül, hogy az ökológiai eltartóképességet meghaladó módon növekednénk"*. (Herman Daly)

A fenti a társadalmi igazságosság szempontjait hangsúlyozza, de tartalmában az eredeti jelentéshez hasonló.

A Világ Tudományos Akadémiáinak Nyilatkozata gyakorlatilag változtatás nélkül veszi át az eredeti meghatározást: *"A fenntarthatóság az emberiség jelen szükségleteinek kielégítése, a környezet és a természeti erőforrások jövő generációk számára történő megőrzésével egyidejűleg."*(Átmenet a fenntarthatóság felé; Világ Tudományos Akadémiáinak Nyilatkozata, Tokió, 2000).

A fentiek alapján megalkotott modell legteljesebb mértékben a skandináv államokban valósult meg, a tudományos irodalomban az ökológiai modernizációként azonosították. Ez a válasz a fenntarthatósági problémákra azt sugallja, hogy nincs szükség alapvető életmód változtatásra; elegendő környezetkímélő technológiák révén csökkenteni a környezeti ártalmakat, valamint nyersanyag takarékos módon kezelni az erőforrásokat. A modellel szembeni legerősebb kritika, hogy társadalmilag érzéketlen; csupán a gazdag társadalmaknak, azon belül is inkább csak a középrétegek számára követhető életmód mintákat kínál.

Málovics György és Bajmócy Zoltán cikkükben a közgazdaságtan különböző fenntarthatóság értelmezésit vetik össze. Az ezredfordulóra csak ezen az egy diszciplínán belül több egymással is vitázó irányzat, versengő fenntarthatóság definíciója született meg (2009). Az alapvető különbségek egyike, hogy a három dimenzió, de különösen a természeti erőforrások és a mesterséges tőke átválthatóságának kérdése. Jelen Tervben nyilván nem kívánunk tudományos

¹2007. évi jelentés a Fenntartható Fejlődési Stratégia eddig elért eredményeiről

kérdésekben állást foglalni, azonban elfogadjuk azt a megállapítást, hogy fenntarthatóság hármass felosztása nem ad egyértelmű iránymutatást a fenntarthatósági kérdések megoldására.

Elinor Ostrom írásai nyomán érvel egy másik írás mellett, hogy „a természeti tőke megőrzése és fenntarthatóhasznosítása csak úgy lehetséges, ha azt egy sokrétűtársadalmi norma- és szabályrendszer támogatja” (Bördős és társai 2012). Az így kialakított „fenntarthatósági politikának az értékrendre (nevelésre, felvilágosításra), illetve tágabb értelemben a kormányzati intézkedésekre is figyelmet kell fordítania. A közgazdasági Nobel-díjas Elinor Ostrom és szerzőtársainak írásai azt bizonyítják, hogy az egyén, a szervezet és a kormányzat együttes, ugyanakkor önszerveződő erőfeszítéseket tesz a fenntarthatósági célok megvalósítása érdekében (Dietz – Ostrom – Stern 2003: 1914, Ostrom 2005).

Tervünkben tehát az eredeti Brundtlandi meghatározást oly módon értelmezzük, hogy a szervezeti életen kívül is bemutassuk a kutatók, önkéntesek és partnereink számára a fenntarthatósági célok megvalósításának lehetőségeit, mivel a fenntarthatóság, mint az EU finanszírozással megvalósuló projektek horizontális szempontja, fontos megfelelési és értékelési szempontként is jelentkezik az általunk megvalósítandó projektek elkészítésében és megvalósításában.

A SZERVEZET ERŐSSÉGEI A FENNTARTHATÓSÁG SZEMPONTJÁBÓL

A Rubeus Egyesület; profiljából fakadóan eddig is sokat tett a társadalmi igazságosság megvalósítása érdekében. Mint írtuk, kutatóink, szakértőink nem a szervezet irodájában dolgoznak, ezért az ingatlan használatból eredő környezetterhelés kapcsán alapvetően ajánlásokat fogalmazunk meg.

Eddigi lépések

Amint Egyesületünk honlapján is áll, a „Rubeus Egyesület fiatal társadalomkutatók támogatására létrejött szervezet. Feladatunknak tekintjük a társadalompolitikai kérdések elemzésére irányuló vizsgálatok készítését, különös tekintettel a társadalmi kirekesztés és diszkrimináció kérdéseire. Tanulmányaink magukba foglalnak közpolitika elemzéseket és társadalomtörténeti kutatásokat egyaránt.”

A társadalomtudományi kutatás, hatásvizsgálat, konferenciaszervezés mellett az Egyesület kapcsolatot tart hazai és nemzetközi társszervezetekkel, így a fenti fenntarthatósági elveit tág közösség előtt képviseli.

Az Egyesület a társadalmi befogadás, a gyermekek társadalmi integrációjának elősegítése, hajléktalanság ügyét vállalja föl, de családi-döntés támogatásban is aktív.

Az erős társadalmi felelősségvállalás mellett a környezeti szempontok érvényesítésére is lehetőség nyílik a tagság és a munkatársak együttműködő hozzáállása esetén.

Tovább lépési lehetősége

Az Egyesület számára két, a fenntarthatóság szempontjából fontos terület jelölhető meg: a társadalmi fenntarthatóság további erősítése, valamint a környezeti fenntarthatóság mélyítése.

Az Egyesület törekszik a működése során a környezet és természet védelmére, valamint a tagok és kutatók, szakértők sportolási, kulturális lehetőségeinek biztosítására és így egészségük védelmére, ilyen jellegű tevékenységük támogatására.

Célok

A Fenntarthatósági Tervünk célja az egyes szempontok betartása érdekében vállalt lépések meghatározása.

Jelen Fenntarthatósági terv elfogadásával szervezetünk fenntartható fejlődés elérése érdekében megtett lépéseket soroljuk fel, és vállaljuk azok betartását működésünk során.

A Fenntarthatósági terv készítésének célja, hogy a szervezet működésben átfogóbban és tudatosabban jelenjenek meg a fenntarthatóság szempontjai.

Célunk, hogy a szervezet eredményei és korlátai mellett a tagság számára is iránymutatást tudjunk nyújtani, és eredményeinket rendszeresen számba vegyük.

Célunk, az esetleg elkülönülő jógyakorlatok megismertetése a szervezet összes tagjával, kutatóinkkal és szakértőinkkel annak érdekében, hogy a gyakorlatok intézményi szinten tudatosabbá és elterjedtebbé váljanak.

Célunk feltérképezni, hogy milyen akadályok állnak a fenntarthatósági célok megvalósítása előtt, és azokat milyen feltételek mellett, milyen módon lehet kiküszöbölni.

VÁLLALÁSOK

A környezeti fenntarthatóság érdekében vállaljuk, hogy:

- 1) Tagjaink számára fenntarthatósággal kapcsolatos tudásmegosztást szervezünk évente legalább egy alkalommal;
- 2) A termék-, szolgáltatásfejlesztés során a várható környezeti hatások elemzése megtörténik és a fejlesztés ezek figyelembevételével valósul meg;
- 3) Környezettudatosság a képzési és egyéb programok helyszíneinek kiválasztásakor.
- 4) A tagok és számára javasoljuk, hogy döntéseik során az újrahasznosítható eszközök használatát, beszerzését preferálják, illetve újrahasznosítható, multifunkciós eszközöket alkalmazzanak.
- 5) A tagok és számára javasoljuk, hogy törekedjenek a helyi, szezonális termékek fogyasztására, a fenntartható élelmiszerfogyasztási szokások követésére.

Megvalósítás

A jelen Fenntarthatósági tervben vállalt szempontok teljesítését vállaljuk. E szempontokon túl az egyes megvalósítandó projektek során további fenntarthatósági vállalásokat tehetünk, melyek az adott projektre vonatkozóan a projekt jellege alapján, annak tartalmához igazodva kerülnek meghatározásra.

1. vállalás: Tagjaink számára fenntarthatósággal kapcsolatos tudásmegosztást szervezünk évente legalább egy alkalommal

A vállalt szempont teljesítését az évente legalább egy alkalommal megrendezésre kerülő közgyűlés témájává tesszük, vagy külön alkalmat jelölünk ki a témában a

tudások elmélyítése érdekében. (Szükséges dokumentáció: meghívó, jegyzőkönyv jelenléti ívvel)

2. vállalás: A termék-, szolgáltatásfejlesztés során a várható környezeti hatások elemzése megtörténik és a fejlesztés ezek figyelembevételével valósul meg

Vállaljuk, hogy azon esetekben, melyekben a projekt szolgáltatás fejlesztésére irányul a várható környezeti hatásokat értékeljük, a negatív hatások elkerülésének vagy minimalizálásának lehetőségeit a fejlesztés során figyelembe vesszük.

Ez a kiadványok esetében eddig is megtörtént, ennek megfelelően elektronikus kiadványokat jelentetünk meg.

3. vállalás: Környezettudatosság a képzési és egyéb programok helyszíneinek kiválasztásakor

Szervezetünk képzési és egyéb programjai helyszíneinek kiválasztása során előnyt fognak élvezni azok a természet-közeli helyszínek, ahol a hulladékminimalizálás, a szelektív hulladékgyűjtés, az energiatakarékosság, az egészséget kímélő foglalkozások – így különösen a világítás, monitorok, zöld növények, szellőzés –, az egészséges táplálkozás, a pihenéshez a zöld-felület, a környezetbarát megközelíthetőség biztosítottak. Szervezetünk a képzési helyszín kiválasztása során előnyben fogja részesíteni a környezetbarát közlekedési módokkal (gyalogos, kerékpár, tömegközlekedés) megközelíthető helyszíneket, az alternatív szállítási módok igénybevételét elősegítő fejlesztéseket (ne csak autópályán tudják megközelíteni a területet).

Szintén bátorítjuk a tagságot és a kutatókat, hogy egyéb utazásokhoz is a környezetbarát közlekedési módokat (gyalogos, kerékpár, tömegközlekedés) részesítsék előnyben.

4. vállalás: Újrahasznosított papír használata, multifunkciós eszközök alkalmazása.

Vállaljuk, hogy bátorítjuk a tagságot és a kutatókat, hogy alkalmazzanak újrahasznosított papírt, valamint az általunk beszerzésre kerülő számítástechnikai eszközök multifunckiók készülékek legyenek. A készülékek beszerzése során odafigyelünk a gyártó által adott „Zöld minősítés” meglétére, az elhasználódott eszközöket a gyártó részére juttatjuk vissza, ezzel mentesítve a környezetet a szennyező és el nem bomló elektronikai hulladékoktól.

5. vállalás: Környezeti szempontokat érvényesítjük a beszerzendő eszközök, termékek, alapanyagok értékelésénél, kiválasztásánál.

A készülékek beszerzése során odafigyelünk a gyártó által adott „Zöld minősítés” meglétére, és törekszünk arra, hogy az elhasználódott eszközöket a gyártó részére visszajuttassuk, ezzel mentesítve a környezetet a szennyező és el nem bomló elektronikai hulladékoktól.

Ezekon kívül vállaljuk egy, a fenntarthatóságért felelős tagtárs kinevezését.

Hivatkozások

Bördös és társai (2012) Helyi termékek és termelői önszerveződés. http://hetfa.hu/wp-content/uploads/file/NFFT_zarotanutmany.pdf

A BUDAPESTI MŰVELŐDÉSI KÖZPONTFENNTARTHATÓSÁGI TERVE <http://www.bmknet.hu/old/images/fenntarthatosagi-terv-bmk.pdf>

Brown, Lester R. (1981) *Building a Sustainable Society*. W. W. Norton & Company, Inc., New York,

Dietz, T. – Ostrom, E. – Stern, P. C. (2003): *The Struggle to Govern the Commons*. *Science*, 302(5652), p.1907-12. American Association for the Advancement of Science

Málovics György és Bajmócy Zoltán (2009) A fenntarthatóság közgazdaságtani értelmezései. *Közgazdasági Szemle*, LVI. évf., 2009. május (464–483. o.). http://epa.oszk.hu/00000/00017/00159/pdf/04essze_malovics_bajmoczy.pdf

(Letöltve: 2013-09-20)

Ostrom, Elinor (2005): *Understanding Institutional Diversity*. Princeton University Press, Princeton, New

Jersey, 2005-2007. évi jelentés a Fenntartható Fejlődési Stratégia eddig elért eredményeiről.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0642:FIN:HU:PDF>